

Täysistunto

Keskiviikko 16.10.2024 klo 14.10—21.28

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Tässä me menemme suoraan puhujalistalle. Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.41 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta.

Täytyy sanoa, että on äärimmäisen hienoa, että hallitus uskaltaa ja päättää toimia avaruuden kohdalla sen vaatimalla vakavuudella. Esimerkiksi nostan nyt vähän tätä historiaa tässä ympärillä. Kun viimeaikaiset uutiset Kiinan ja Venäjän avaruushankkeista ovat osoittaneet, että avaruuspuolustus ei edes ole kauhean kaukaista tulevaisuutta, ei etenkään mitään science fictionia, niin on äärimmäisen tärkeätä, että nyt Suomessa vihdoinkin toimitaan ja uskalletaan. Minä ymmärrän sen, poliittisesti aihetta on helppo nälviä ja se tuntuu kovin kaukaiselta, niin kuin avaruus on, mutta todellisuus on se, että viestit suurvalloista ovat aika kylmääviä. Esimerkiksi Kiina ja Venäjä puhuvat avoimesti ydinvoimalan rakentamisesta Kuuhun, ja on väläytelty jopa mahdollisuutta, että Venäjä veisi ydinaseita avaruuteen ja kehittelisi omaa asettaan satelliittien tuhoamiseksi. Tämä siis on aivan keskeistä, kun puhutaan meidän tietoyhteiskunnan pärjäämisestä.

Nämä toimet luonnollisesti ovat vastoin 1967 allekirjoitettua ulkoavaruuden sopimusta, joka kieltää joukkotuhoaseiden asettamisen kiertoradalle tai taivaankappaleille sekä taivaankappaleen käytön sotilastarkoituksessa, mutta kuten näemme, tässä maailmanajassa kansainvälisillä sopimuksilla tuntuu olevan yllättävän vähän painoa.

Ulkoavaruuden sopimuksessa ei myöskään puhuta mitään satelliittien vastaisista teknologioista tai siitä, kuinka taivaankappaleiden välistä tilaa tulisi käyttää. Tätä haastavuutta-
han tässä lisää se, että viestintä- ja sotilassatelliittien sijainti on Maan matalalla kiertoradalla, ja jos tämän joku valtio saisi haltuunsa, niin siinä olisi kyllä sotilaallinen etu merkit-
tävä ja pystyisi periaatteessa toimimaan ulkoavaruuden portinvartijana. Eli puhutaan kyllä meidän arkeen aika voimakkaasti vaikuttavista asioista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Onneksi Euroopassa ja Yhdysvalloissa on ymmärretty, että avaruusuhkiin vastaamiseen tarvitaan myös yksityistä sektoria ja kaupallista puolta. Tässä itse asiassa Suomessa meillä on erinomaisia yrityksiä, jotka toimivat avaruuden saralla.

Elämme kiihtyvää suurvaltakilpailun aikakautta ja mitään takeita ei ole siitä, että vihamieliset suurvallat toimisivat avaruudessa yhtään sen ystävällisemmin kuin Maan pinnalla. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että hallitusohjelmassakin on tunnustettu avaruuslottomuuden merkitys Naton ja maanpuolustuksen näkökulmasta — se on nyt otettu vakavasti. Tämä hallituksen esitys on erinomainen. Palaan ehkä yksityiskohtiin seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Kopra.

17.44 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen päätös kansallisen avaruustilannekeskuksen perustamisesta on merkittävä ja hyödyllinen Suomelle. Teknologian ripeän kehittymisen sekä erilaisten innovaatioiden, myös merkittävien suomalaisten innovaatioiden, myötä avaruustoiminta on tullut osaksi jokapäiväistä elämäämme, ja sen painavuus kasvaa jatkuvasti. Satelliittijärjestelmät tarjoavat kriittisiä palveluita, kuten navigointia, viestintää ja sääennusteita, joista niin yhteiskunta kuin talouselämäkin ovat yhä riippuvaisempia. Avaruus on myös turvallisuuden ja maanpuolustuksen kannalta erittäin merkittävä ulottuvuus. Siksi on tärkeää, että Suomella on oma kyvykkyys seurata ja jopa hallita avaruuden tapahtumia.

Avaruustilannekeskus parantaa kansallista turvallisuutta mahdollistamalla ajantasaisen ja koordinoitun avaruustilannekuvan, joka on elintärkeä yhteiskunnan toiminnan kannalta. Keskukseen avulla me pystymme ennakoimaan ja reagoimaan nopeasti avaruudessa tapahtuviin ilmiöihin ja uhkiin, kuten avaruusrumuun, satelliittihäiriöihin ja jopa vihamieliseen toimintaan. Tämä kyky lisää valmiuksiamme myös turvata kriittinen infrastruktuuri, kuten tietoliikenne- ja energiaverkot, liikennejärjestelmät ja niin edelleen, jotka ovat riippuvaisia satelliiteista. Se myös varmistaa ja mahdollistaa sen, että emme ole täysin riippuvaisia ulkomaisista tietolähteistä vaan voimme itse tuottaa ja analysoida myös kriittistä tilannekuvaa. Tämä on tärkeää, jotta voimme ennakoida ja varmistaa nopean ja oikea-aikaisen reagoinnin erilaisiin häiriötilanteisiin ja turvallisuusuhkiin.

Avaruustilannekeskus myös vahvistaa Suomen asemaa kansainvälisessä yhteistyössä. Kun omaamme kyvykkyiden omaan avaruustilannekuvatoimintaan, Suomi ei jää riippuvaiseksi pelkästään kansainvälisten kumppaniemme tiedoista, vaan pystyy tuottamaan ja jakamaan tietoa oman maan käyttöön mutta myös kumppaneille. Tämä parantaa myös kansainvälistä asemaamme, sillä voimme tehdä entistä tiiviimpää yhteistyötä Naton, EU:n ja Yhdysvaltojen kaltaisten liittolaisten kanssa.

Avaruustilannekeskus edelleen edistää kotimaisia innovaatioita ja tutkimusta, mistä saimme hyvän esimerkin edustaja Kauniston puheessa, sillä suomalaiset tutkimuslaitokset, yliopistot ja yritykset ovat vahvasti mukana kehittämässä avaruusteknologiaa ja palveluita ja tilannekeskus tarjoaa uusia mahdollisuuksia näille käytännön sovelluksille. Keskus tulee tekemään läheistä yhteistyötä akateemisten ja kaupallisten toimijoiden kanssa, mikä edistää teknologista kehitystä ja osaamista Suomessa. Tämä voi tarkoittaa jopa uusia työpaikkoja ja investointeja, jotka vahvistavat rooliamme avaruusteknologian ja -tutkimuksen edelläkävijänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Avaruustilannekeskus on siis investointi, joka vahvistaa niin turvallisuutta, kansainvälistä yhteistyötä kuin taloudellista kasvuakin. Se mahdollistaa meille ajantasaisen tilannekuvan ja tilanneymmärryksen avaruuden tapahtumista ja auttaa varmistamaan, että Suomi on valmiina kohtaamaan nykypäivän haasteet myös avaruudessa. Keskus edustaa kansallista itsenäisyyttä ja kyvykkyyttä huolehtia omasta turvallisuudestamme ja hyvinvoinnistamme. Nyt siis katse taivasiin, sillä avaruudessa on tulevaisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Jukkola.

17.47 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys avaruustilannekeskuksen perustamisesta on keskeinen askel Suomen kokonaisturvallisuuden varmistamisessa. Avaruustilannekeskuksen avulla Suomi voi itse tuottaa reaaliaikaista avaruustilannekuvaa, joka on elintärkeää yhteiskunnan kriittisten toimintojen, kuten tietoliikenteen ja lentoliikenteen, turvaamiseksi. Avaruusromun, satelliittien ja avaruussään aiheuttamat häiriöt voivat aiheuttaa vakavia ongelmia näille aloille, ja on siksi kansallisen edun mukaista, että voimme itse havaita ja analysoida näitä uhkia.

Tähän asti olemme olleet riippuvaisia kansainvälisten kumppaneiden tuottamasta tilannekuvasta, mutta nyt perustettava avaruusturvallisuuskeskus vähentää tätä riippuvuutta ja mahdollistaa kansallisten viranomaisten, kuten Puolustusvoimien, yliopistojen ja tutkimuslaitosten entistä paremman hyödyntämisen. Tämä parantaa Suomen kykyä vastata nykyajan sodankäynnin ja turvallisuuden haasteisiin, jossa avaruusulottuvuus on yhä merkittävämmässä roolissa. Avaruustilannekeskuksen tuottama tieto hyödyttää paitsi turvallisuus- ja puolustusviranomaisia myös elinkeinoelämää, tutkimusta ja korkealaatuisen teknologian kehitystä. On tärkeää, että näemme avaruuden tarjoamat mahdollisuudet paitsi uhkien torjumisessa myös uusien innovaatioiden ja liiketoimintamahdollisuuksien luomisessa.

Hallituksen lisätalousarviossa on esitetty yhden miljoonan euron lisärahoitusta tämän hankkeen käynnistämiseksi. Avaruustilannekeskus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten kumppanien ja alan organisaatioiden kanssa, ja se tulee toimimaan sekä siviili- että sotilastahoilla Ilmatieteen laitoksen ja Puolustusvoimien yhteydessä. Tavoitteena on, että perustamistyöt käynnistyvät vielä tänä vuonna ja keskus saavuttaa täyden toimintavalmiuden vuoteen 2028 mennessä. Tämä on merkittävä askel Suomen turvallisuuden ja teknologisen kehityksen kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

17.50 **Ville Kaunisto kok:** Niin, arvoisa rouva puhemies, jatkan nyt. Annoin mahdollisuuden puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kopralle kertoa hänen näkemyksensä, ja on kyllä äärimmäisen hieno huomata, että puolustusvaliokunnassa avaruuden aspekti otetaan todella vakavasti. Mutta toisaalta myöskaan, niin kuin edustaja Jukkola äsken totesi, kysymys ei ole vain uhkien torjunnasta vaan nimenomaan siitä, millä tavalla pystymme olemaan siinä kehityksessä mukana, minkä avaruus mahdollistaa. Siinä Suomi on joko katsomossa tai aktiivisena pelaajana. Nyt hallituksen esityksellä otetaan se askel sinne kentän puolelle, ja se on aivan oikein.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Hallituksen lisätalousarviossa siis esitetään miljoonan euron lisärahoitusta kansallisen avaruustilannekeskuksen perustamista varten. Se jakautuu puolustusministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle ja liikenne- ja viestintäministeriölle. Avaruustilannekeskus tuottaisi avaruustilannekuvaa yhteistyössä Suomen kansainvälisten kumppanimaiden kanssa ja tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten avaruusvalvonnasta vastaavien organisaatioiden kanssa. Siis parannettaisiin sitä tilannekuvaa, jossa me toimimme, loisimme sitä kautta turvallisuutta ja toimintavarmuutta. Tämän perustamistoimet aloitetaan joulukuussa 2024 ja täysi toimivalmius olisi vuonna 2028. Tämä osaltaan osoittaa, että näissä asioissa, kun puhutaan teknologiasta ja siitä kehityksestä, se etunoja olisi äärimmäisen tärkeä, koska aika kuluu nopeasti ja kehitys sitä nopeammin.

Ehkä vielä tässä loppuun haluan nostaa esiin näitä pointteja, joita puolustusvaliokunnan puheenjohtajakin nosti. Eli avaruustilannekeskuksen avulla emme olisi enää riippuvaisia kansainvälisten kumppanien avaruustilannekuvasta ja luonnollisesti yhteistyö vain tiivistyisi. Mahdollisuudet olisivat valtavia. Tämä on investointi. Eli nimenomaan tässä on kysymys hyvästä asiasta, joka luo Suomeen lisää niin liiketoiminta-, tutkimus- kuin korkealaatuisen teknologian kehittämisen puolella. Erinomainen asia, että tämä on vihdoinkin edennyt. Olen kyllä äärimmäisen tyytyväinen, jos me uskalletaan poliittisellakin puolella ottaa kantaa niinkin kaukaiseen asiaan kuin avaruuteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.